

mammadaba

Dzīvo Latvijas valsts mežos

Pastaiga
pasaku
pasaulē

"Latvijas valsts meži" un mammadaba gaida tevi ciemos!

ŪPINATORS

PRODUCENTS: LATVIJAS VALSTS MEŽI REŽISORS: MAMMADABA GALVENAJĀ LOMĀ: ŪPIS LOMĀS: ZVĒRI, KURI NAKTĪ NEGUĻ FONĀ: KOKU SILUETI
SKAŅU INŽENIERIS: NAKTS KLUSUMS GAISMU OPERATORS: MĒNESS UN ZVAIGZNES TĒRPU MĀKSLINIECĒ: MAMMADABA MONTĀŽA: DABAS PLŪDUMS

KATRU DIENU BEZ MAKSAS LATVIJAS VALSTS MEŽOS

WWW.MAMMADABA.LV

Kad apstājas laiks

2013. gadā Tērvetes dabas parks svin 55 gadu jubileju. Laiks doties uz Zemgali, kura izsenis tiek dēvēta par Latvijas maizes klēti, kura ir mūsu dižo valstsvīru – Jāņa Čakstes, Gunāra Zemgala, Alberta Kvieša, Kārļa Ulmaņa – dzimtā puse, kur iedvesmu smēlušās Aspazija un Anna Brigadere.

Tērvete ir vieta, kur reizēm rodas sajūta, ka laiks ir apstājies, lai dotu mums iespēju ieklausīties un padomāt. Te šķiet, ka senie zemgaļi vēl joprojām sargā savus pilskalnus no svešzemniekiem. Te ņiprais Sprīdītis vēl aizvien dodas meklēt Laimīgo zemi, līdz saprot, ka ilgotā zeme tepat vien ir.

Nevar ne saskaitīt, cik bērnu un pieaugušo, kas prot skatīties pasaulē ar bērna acīm, šajos gados ir pavadījuši kaut vienu laimīgu dienu Tērvetes dabas parkā, vietā, kur ikviens var atpūsties, pabūt kopā ar bērniem vai vienatnē izstaigāt takas, meža klusumā smeļoties iedvesmu un jaunus spēkus. Te vides gīdu pavadībā var iepazīt augu un dzīvnieku pa-

sauli, var tikties ar Raganiņu, rūķiem un citiem pasaku tēliem, te var iet kājām, braukt ar Pasaku bānīti, velosipēdu, stumt bērnu ratiņus, pārvietoties ratiņkrēslā vai jāt zirga mugurā. Drosmīgākie var uzkāpt 40 metru augstajā Tērvetes skatu tornī, lai gandrīz vai no putna lidojuma palūkotos uz Tērveti, no īpašas stiklotas platformas var vērot dzīvnieku nakts gaitas. Atraktivitāti var izmēģināt daudzos jaunā Atraktivitāšu laukuma piedāvājumus, viņiem patiks Sprīdīša un Lutauša trase, Piedzīvojumu koka pils, kur savus spēkus šķēršļu pārvarēšanā var izmēģināt gan lieli, gan mazi.

Esat izsalkuši? Varat garšīgi paēst kafejnīcā vai sarīkot pikniku pie āra kamīna "Lutauša midzenis".

Esat noguruši? Varat pārgulēt kādā no romantiskajiem koka namiņiem pie Tērvetes ūdenskrātuves, dzīvot kempingā vai uzslīst savu telti.

Nē, visas iespējas nevar pat uzskaitīt, tik bagāta ir Tērvete!

Mēs jau zinām, ka Tērvete ir Sprīdīša laimīgā zeme, tāpēc ņemsim viņu par pavadoni un kopā vēlreiz izstaigāsim Tērvetes dabas parka takas. Sprīdītis reiz teica: "Es jums došu savu rīta dienu!" Arī Tērvetes dabas parks apmeklētājiem piedāvā neparasti skaistu un bagātu dienu, nē, vēl vairāk, daudz vairāk! Tērvete dāvā mums savu pasaku pasauli.

Tērvetes dabas parks

- * aizņem 1366 ha lielu platību Tērvetes upes senlejā un izcilo Tērvetes priežu silā;
- * 2009. gada EDEN titula ieguvējs – Eiropas izcilākais tūristu galamērķis dabas aizsargājamās teritorijās Latvijā;
- * iekļauts "Latvijas dižvietu mājas kartē";
- * atzīts par vienu no desmit atraktīvākajām un ģimenei draudzīgākajām vietām Latvijā;
- * 2012. gadā parku apmeklēja 96 tūkstoši viesu.

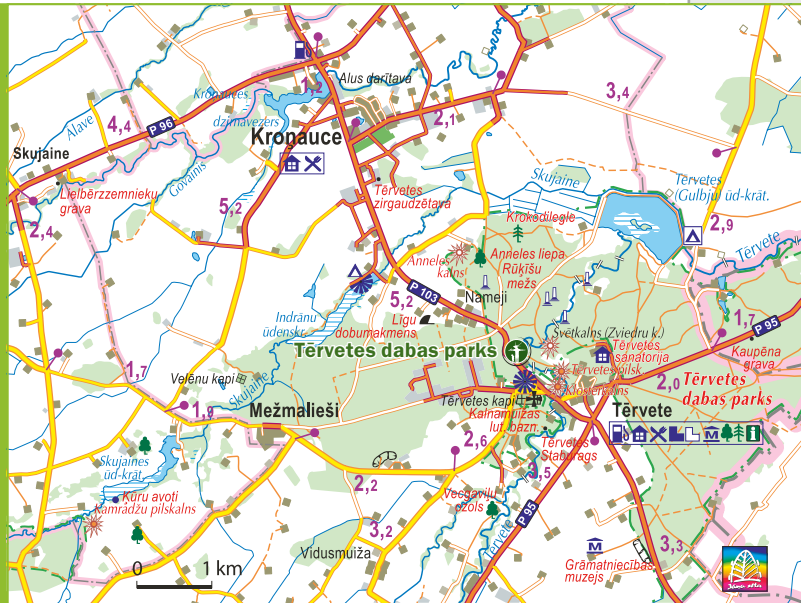
**Tērvetes
slavenā
vēsture**

Tērvetes dabas parks

Tērvetes sils
Tērvetes pagasts
Tērvetes novads

Rīga – 70 km
Jelgava – 30 km
Dobele – 20 km

Tērvete, Viestarta valsts Tērvetiene, zemgaļu brīvības cīņu vadoņa, Zemgales ķēniņa Nameja zeme, vē-lākos laikos saukta arī par Kalnamuižu, ir īpaša un neparasti gleznaina vieta mūsu skaistām vietām tik bagātājā Latvijā. Šķiet, ka Radītājs bijis sevišķi dāsns un izšķērdīgs, kad veidojis Tērveti Zemgales ainavai neraksturīgā vietā Tērvetes, Svēpaines un Skujaines upes trīsdesmit metru dziļajā senlejā un tās skaista-jas krastos. Fonu veido majestātiskas trīssimt gadu vecas priedes, upes labajā krastā paceļas teikām apvi-tais zemgaļu varonīgās pagātnes liecinieks – 19 metru augstais Tērvetes pilskalns. Pētnieki secinājuši, ka tas bijis apdzīvots jau 1. gs. p. m. ē., atrastas nocietinājumu pēdas, senlie-tas, bet vislielāko uzplaukumu Tērve-te piedzīvojuši 13. gadsimtā. Latviešu Indriķa hronikā un “Atskaņu hronikā” bieži pieminēta gan pati Tērvete, gan turienes valdnieki Viestarts un Namejs jeb Nameisis. Saglabājušies arī citi seno laiku liecinieki: vācu orde-ņa pilsdrupas un Kalnamuižas baznī-ca, kas ir vecākā baznīca Zemgalē. Un Tērvetes pilskalns nav vienīgais šajā apvidū, arī Klosterkalns un Svētkalns ir slaveni un nostāstiem apveltīti.

Par Tērveti daudz teiku stāstīts. Viena vēsta, ka, nojaucot Tērvetes senās mūra pils drupas, atrasts spožs zelta zobens. Tērvetnieki ir pratuši savas dzimtās puses zeltu saglabāt un turēt spožu, neizmainot sīknaudā. Tērvetei ir sena un varo-nīga vēsture, bagāta kultūrvēsture, rosīga tagadne un diža nākotne.

Mazliet no parka vēstures

Ja runājam par oficiālo Tērvetes dabas parka vēsturi, tad pirmsākumi meklējami 1958. gadā, kad Tērvetes mežkopis Miķelis Kļaviņš (1907–1973) krūmiem pieaugušajā mežā izveidoja pirmās dabas takas. Taču pastaigu taciņas likumotās Tērvetes upes krastos iestaigātas jau krietni senāk. Piemēram, Veco priēžu parks jau grāfa Pālena laikos bijusi iecienīta pastaigu vieta.

Kopš 1922. gada, kad rakstniecei Annai Brigaderei 25 gadu darba jubilejā par īpašiem nopelniem piešķīra mājas “Sprīdīši”, viņa vasarās devās garās pastaigās un vedināja sev līdzī arī ciemos atbraukušos rīdziniekus. Klejojot pa gleznainajiem upes krastiem, tika iemītas pirmās pastaigu taciņas. Kopš 1931. gada sākās jau lielāka meža teritorijas labiekārtošana ap “Sprīdīšiem”. Izveidoja tā saukto Sprīdīša parku ar jaunām takām, tām deva nosaukumus, 1935.–1936. gadā stādīja dendrāriju. Dekoratīvo kokaugu stādījums bija rakstnieces Annas Brigaderes iecerēts. Toreiz iestādīja ap 180 svešzemju koku un krūmu sugu, vairākas, piemēram, purva ozols, Korejas apse un sarkanais parūkkoks, tolaik bija vienīgjie savas sugas pārstāvji Latvijā.

Dabas parka vēsture aizsākās mazliet vēlāk – 1945. gadā, kad Tautas Komisāru Padome izdeva rīkojumu Tērvetes kūrortmežus iekļaut I grupas mežu sarakstā, kur ietilpa meži – dabas pieminekļi un piepilsētu zaļo zonu meži. 1957. gadā Tērvetes mežu masīvs ar nosaukumu “Kalnamuižas sils” (kopplatība 960 ha) bija viens no lielākajiem dabas aizsardzības objektiem Latvijā.

1958. gadā mežkopis Miķelis Kļaviņš sāka ierīkot pastaigu takas, balstoties uz nopietniem pētījumiem, vērojot, ko īpašu katra taka varētu atklāt. 1969. gadā uzstādīja pirmās koka tēlnieka Krišjāņa Kugras kokā grieztās pasaku tēlu skulptūras – Anneli ar draudzenēm. Tām sekoja citas – Lutausis un Sprīdītis, Meža Ķēniņš un Sargs, Saules pulkstenis. Koka skulptūras, kurās attēloti varoņi no slave-nās latviešu rakstnieces Annas Brigaderes lugām, jau tolaik padarīja parku ļoti populāru visā Latvijā.

Tērvetes Meža ainavu parka dibinātājs Miķelis Kļaviņš rakstīja: “Mežs ne tikai slēpj, bet tas arī spēj atklāt, bagātīgi atdot savas estētiskās vērtības – cilvēka garīgajai labklājībai.” Šis atzinums bija pašos pamatos Tērvetes Meža ainavu parka tapšanai. Ideja bija vienkārša: palīdzēt daudzajiem parka apmeklētājiem ieraudzīt, izprast ne tikai dabas varenību un skaistumu, bet uz šī fona ieraudzīt, izzināt arī vēstures un kultūras pieminekļus, dziļāk iepazīt un labāk izprast Zemgales senvēsturi.

Tas noticis tad, kad pār Zemgali valdījis hercogs Frīdrihs Kazimirs. Tērvetes pilskalna drupās reiz laužti akmeņi hercoga pils pārbūvei. Vīri laužuši mūri, te kaut kas mirdzošs pazibējis. Rakuši un izrakuši spožu zelta zobenu. Uz zobena roktura bijuši iegravēti vārdi: *Vesthardus rex Semigallai*. Vīri zobenu nodevuši hercoga ierēdņiem, kas to savukārt nonesuši hercogam. Tas licis zobenu vēl uzspodrināt un aiznest uz savu ieroču kambari. Pēc dažām dienām hercogam sabraukuši viesi. Hercogs nu gribējis ar atrasto zobenu viesu priekšā palepoties, tamdēļ pats gājis uz kambari pēc zobena; pa priekšu soļojis kambarsulainis ar sveci rokās, jo bijis jau vēls laiks. Atvēruši kambara durvis – viss bijis pilns ar sarkanu gaismu. Raudzījušies – pie sienas no zobena vairs ne vēsts, bet tā vietā rēgojies asinssarkans plankums, kas izstaro spilgtu gaismu. Kambarsulainis izkritusi no rokām svece, un abi, kungs un kalps, metušies bēgt, mezdami krustus. Pēc kāda pusgada hercoga pils aizdegusies, daudz mantas aizgājis bojā, sadeguši arī visi greznie ieroči. Tautā klīdušas valodas: Viestarda zobens atriebies savas tautas verdzinātājiem.

Jaunāko laiku vēsture

Kopš 2000. gada Tērvetes dabas parkā saimnieko AS “Latvijas valsts meži”. Šajā laikā Tērvetes dabas parkā nepārtraukti tiek veikti dažādi būvniecības un labiekārtošanas darbi. Parkā izveidotas jaunas pastaigu takas un iekārtotas atpūtas vietas, uzbūvēts Informācijas centrs ar lielu stāvlaukumu autobusiem un automašīnām, te tapušas mazas mājas rūķiem un augsts Tērvetes skatu tornis viesiem, stiklota platforma dzīvnieku vērošanai, bet bērnu Atraktivu laukumā kā uz burvju mājienu izaugusi īsta seno zemgaļu pils ar nocietinājumiem.

Tērvetes dabas parkā nepārtraukti tiek radīti jauni tūrisma produkti gan atpūtai, gan vides izziņas procesa veicināšanai.

Līdzās Sila raganiņai un rūķiem Tērvetē rosās vēl seši dzīvie tēli – Sprīdītis, Lutausis, Princese, Meža ķēniņa sargs, Sīkstulis un viņa Kalpone, kuri padara parka apmeklējumu par īstu pasakas piedzīvošanu, rotaļīgā veidā mudinot apmeklētājus iedziļināties dabas procesos.

2012. gada rudenī Tērvetes dabas parkā tika atklāta jaunā Rūķu sēta – guļbaļķu sēta ar plašu pagalmu un trim ēkām – Bodīti, Rūķotavu un Darbnīcu. Šis piedāvājums ļauj pagarināt aktīvo tūrisma plūsmu arī ziemas periodā. Jaunatklātajā Rūķu sētā pats kolorītais Rūķu tēvs piedāvā bērniem iesaistīties daudzveidīgos radošās darbnīcas pasākumos. Rūķu sētā ierīkots arī bērnu spēļu laukums, aka un kūtiņa ar mājdzīvnieku aploku, kur mazos apmeklētājus iepriecina tikšanās ar aitiņām, kurām pievienosies arī garauši truši.

Aktīvākos parka apmeklētājus sajūsmina jaunais Atraktivu laukums Lutauša plāvā, kur var izmēģināt spēkus dažādās fiziskās aktivitātēs.

Brīnumainais

ceļojums

var sākties!

Tātad nolemts! Braucam uz Tērvetes dabas parku! Gribas taču kaut vienu dienu pabūt pasakā!

Kad auto novietots jaunajā, plašajā un ērtajā automašīnu stāvlaukumā, kurā satilpst 318 transporta vienības (270 vieglās automašīnas, 30 autobusi un 18 treileri), pa lielajiem Tērvetes parka goda vērtiem dodamies uz jauno, stalto ēku, kurā izmitinājies Tūrisma informācijas centrs. Šajā ēkā var arī noorganizēt seminārus vismaz 100 dalībniekiem lielajā zālē, un vēl 50 interesentiem vieta atradīsies mazajā zālē, bet kafējnīcā visus gardi pamielos.

Kad kasē nopirkta biļetes parka apmeklējumam, piedzīvojums var sākties. Jūs gribētu vēl kaut ko uzziņāt? Jautājiet, un Informācijas centrā jums atbildēs. Tiešām brīnums, cik daudz viņi zina! Bet vislabāk tomēr laikus pieteikties, lai varētu izmantot gida pakalpojumus, tad šajā plašajā brīnumu pasaulē nekas nepaliktu nepamanīts.

Ja izvēlēšities braukt ar Pasaku bānīti, tad ziniet – vilcieniņa pieturvieta ir tepat pie Informācija centra.

Rūķīšu mežā

Viena no bērnu iecienītākajām vietām parkā ir Rūķīšu mežs. Tā ir īpaša pasaule, kurā var sastapt ne tikai putnus, zvērus un visas tās sīkās radībiņas, kas sīc, dūc, rāpo, ladinās pa gaisu vai rokas zemē. Rūpīgāk ieskatoties, te var ieraudzīt ne vienu vien laumiņu, meža gariņu un rūķīti, kuri kopš parka veidošanas sākuma ir īpaši mīļi Tērvetes dabas parka iemītnieki. Stāsta, ka reiz cilvēki pārstājuši mazajām radībiņām ticēt, tāpēc tās vairs labprāt nerādās skeptiskiem pieaugušajiem. Cita lieta ir ar bērniem, viņi rūķus un meža gariņus var saredzēt vienmēr. Te rūķi un citi pasaku pasaules iemītnieki dzīvo saskaņā ar dabu un gaida, kad arī cilvēks būs iemācījies raudzīties uz pasauli ar gaišām acīm.

Rūkus var saskatīt arī mākslinieki, un viņi to izmanto, atveidojot mazos parka iemītniekus kokā. Pavērojiet, cik dažādi ir šie rūķi! Viņiem piešķirts ne tikai katram savs amats, bet arī raksturs un sejas vaibsti.

Sākumā rūķi bija sapulcējušies vienā meža pļaviņā, bet tagad viņiem Rūķišu mežā uzbūvēts pašiem savs Rūķu ciems, kurā apmetusies kuplā rūķu saime. Ejot pa Rūķu ielu, ļauts ielūkoties viņu mājiņās, namdara sētā, dzirnavās, gaterī, vecajās rūķu raktuvēs, bet žuburainas priedes zarā ērti iekārtojos Koka rūķis, kurš vērīgi uzrauga rosīgo dzīvi Rūķu ciemā. Bērni var iejusties rūķišu lomā, izložņājot mazās mājiņas, ieguloties rūķu gultiņās vai pasēžot pie Meža vai pie Pazemes rūķa galda. Te var aplūkot rūķīti malkas zāģētāju, iepazīties ar rūķu ceļotāju saimi, aplūkot, kā malku pavardam nes Vecais rūķis.

Līdzās Rūķu ciemam izaudzis vesels Sēņu mežs. Resnas bekas, trauslas gailenes, graciozas suņu sēnes – te visādām sēnēm ir vieta un katrai ir dota sava sejas izteiksme un raksturs. Uzreiz redzams, kura baravika ir omulīga, bet kura – uzpūtīga, kurai gailenei lepnums par savu cepuri, kurai skauz kaiņiņienes greznā galvassega.

Līdzās senajam Rūķu ciemam nu uzbūvēta Rūķu sēta, kurā blakus draudzīgi sastājušās trīs glītas māsas – Rūķotava, Darbnīca un Bodīte. Bērniem dota fantastiska iespēja radošajās darbnīcās pašā viedā un labsirdīgā Rūķu tēta vadībā darboties visu gadu, arī ziemas salā, jo jaunās guļbaļķu ēkas silda omulīgi kamīni. Rūķu tētis ierāda, kā apstrādāt koku ar senajiem galdniecības instrumentiem, bet Rūķu māmiņa labprāt stāsta par rūķu sadzīvi, niķiem un stiķiem. Viņai vienmēr rokās kāda rūķiem adāma zeķe, bet padomā interesants stāsts par rūķu dzīvi.

Uz omulīgā pavarda apaļos sānus silda liels tējas katls, tāpēc silta dzēriena krūze nosalušajiem vienmēr atradīsies. Bet vasarā te var atspirdzināties jaunajā kafējnīcā “Bodīte”.

Rūķu sētā var arī pavisam neparasti nosvinēt dzimšanas dienu vai noorganizēt kādu citu ballīti – rūķiem jau patīk jautrība.

Anneles tēva kalns

Aiz Rūķu meža atrodas Anneles tēva kalns. Kalns un lielais lauks pie lielceļa palicis tāds pats, kādu to vairāk nekā pirms gadsimta “Trilogijā” aprakstījusi rakstniece Anna Brigadere. Tāpat kā viņas bērniībā kalnā joprojām zied lielās vizbules – anemones.

Anneles kalns

Liels kārdinājums mazajai Annelei ir bijis lielais kalns, kura piekalnē pieplakušas mājas. Uzkāpiet kalnā arī jūs, lai palūkototos uz Tērvetes tālēm!

Anneles liepa

Meža ieskautas, saulainas pļaviņas malā aug milzīgs koka stumbrs, kas uz augšu sazarojas varenā vainagā. Pats koks, gadsimtu gaitā cīnoties ar negaisiem un vētrām, zaudējis daļu vainaga, tā stumbrā skatāmas senas rētas, bet ik pavasari tas atkal sazaļo un dod pajumti meža pūču ģimenei. Tā ir Anneles liepa, kas vērojusi mazās meitenes pirmos patstāvīgos soļus un pēc tam, ganu gaitās staigājot, sniegusi patvērumu no lietus un saules.

Rūķu lūgšana

Meža māt, dāvā Cilvēkam spēju paraudzīties uz pasauli mūsu acīm. Tad viņš sapratīs, ka puķu smaržu var ieelpot, ziedus nenoplūcot, ka putnu dziesmas ausīm tīkamākas nekā skaļi trokšņi, ka ikvienam sāp, ja tam dara pāri.

Pasaku pasaules plašumos

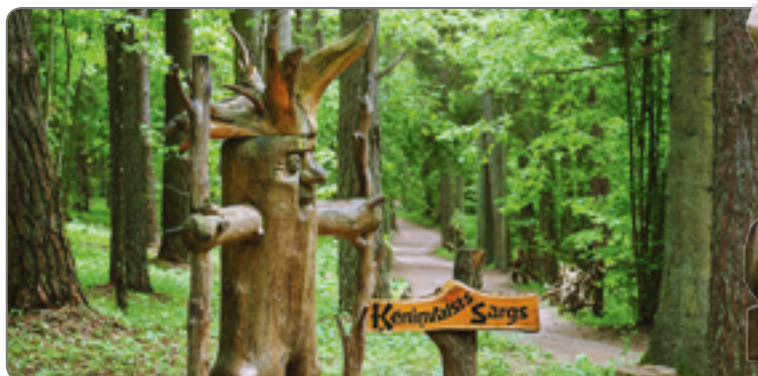
Trešo daļu no lielā Tērvetes dabas parka aizņem Pasaku pasaule, kurā valda Meža ķēniņš, rūķi, velni un raganas. Te visi tiek mīļi gaidīti un lutināti ar uzmanību, te katrs viesis jūtas īpašs – ne jau visur var sastapt Ķēniņu, Ragānu, Princesi vai Meža māti.

Tērvetes Pasaku pasaule veidota no trim daļām: Meža Ķēniņa, Sila raganiņas un Meža mātes valstības.

Meža ķēniņa valstībā

Pašā Pasaku meža vidū Meža ķēniņš ar saviem galminiekiem, sargiem, padomniekiem, mantzini, ziņnešiem raugās, lai mežā būtu kārtība un valdītu satiecība. Mežvidus ļaudis rimti dzīvo saskaņā ar sevi un dabu. Pasaku mežā var sastapt arī meža gariņu Sakārnīti, paciemoties pie Velēnu vecīša, kuram garajā mūžā tik daudz stāstāmā sakrājijs. Drosmīgākie var ļauties Sīkstuļa pārbaudījumiem, un varbūt pat izdosies balvā saņemt vienu no astoņiem tik vērtīgajiem viņa gulvietas salmiem.

Apsēžoties iespaidīgajos koka krēslos, uz brīdi ikviens Pasaku mežā var justies kā princis vai princese. Atliek tikai nedaudz pievērt acis un ļauties Pasaku meža burvībai.

Meža mātes zaļā taka

Meža mātei mugurā skuju mētelītis, galvā cepurīte no ziedu pumpuriem – tādu viņu savulaik ieraudzīja Sprīdītis, tikpat skaista viņa ir arī mūsdienās. Meža mātei Tērvetes parkā ir sava valstība. Zaļām un mīļām rokām Meža māte apņēma Kēniņvalsti un Raganas silu, apkārt Pasaku mežam vijot savu Meža mātes taku. Meža māte vedina lasīt Dabas grāmatu, māca pazīt mežu, kokus, augus, dzīvniekus, akmeņus, ļauj ieklausīties apbrīnojamajās meža skaņās un ieelpot spirtgo, dziedinošo priežu meža gaisu.

Mazajiem parka apmeklētājiem par prieku te var sastapt izteismīgo kokā darināto zaķi, bebru, gliemezi, vāveri. Krāšņi ilustrētajos informatīvajos stendos sīki un smalki aprakstīts par daudzveidīgo augu un dzīvnieku valsti, spēj tik visu atcerēties.

Meža mātes valstībā ieskanas arī citu rakstnieces Annas Brigaderes pasaku lugu motīvi, te var sastapt ne tikai “Sprīdīša” varoņus, bet arī tēlus no lugas “Maija un Pajja”, “Lolitas brīnumputns”.

Raganas silā

Turpat blakus Meža ķēniņa valstībai plešas Raganas sils, kurā apmetušies Sila ļaudis – visi tie, kas citu ļaužu vidū lāgā neiederas. Te mājā uz vistas kājas dzīvo pati Sila raganiņa. Lai gan pasaulē raganām ir visai nelāga slava, šī ir laba raganiņa, kas mežā uztur možu garu. Raganiņa izrāda savu viesmīlību ikvienam Raganas sila apmeklētājam – cienā ar meža augu tēju un zaķa spirām. Te var redzēt arī Lidplaci. Raganiņa gan atzīst, ka lidošana esot pats sarežģītākais raganu dzīvē, jo tad jāapēd ēdiens pēc tādas receptes, ko pat velatas iekšas neturot. Slota jau esot vairāk kā dekorācija, lai ir kur atspiesties, augu dienu pa Raganas mežu staigājot. Tepat ir arī Lūkotava, Vilkača un Sumpurniša mitekļi, sēņu apli un vēl citas raganiskas lietas. Kaut kur netālu sastopams arī Vecais vells ar astoņiem bērniem. Vecais Vells gan labi iekārtojies, viņam Pasaku mežā ir savs bizness – ierīkots kambaris un maltuve, kur var samalt Vella miltus.

Krūmos un kokos mitinās zirnekļi, sikspārņi, pūces un ūpi. Noskaņa ir mazliet baisa! Skatieties zem kājām! Varbūt no kāda vēja izgāzta koka apakšas izlīdīs pats Velns vai kāds nepieskatīts velnabērns.

Saules noskaņu parks

Saules pielietais Iršu dārzs ir Tērvetes dabas parka sākums un dvēsele, mazās Anneles brīnumu pasaule. Iršu dārzā joprojām var sastapt trīs koka figūrās atveidotas ogotājas – Anneli un viņas draudzenes. Jā, tepat jau Annele stāv ar groziņu rokās, blakus citas meitenītes arī lasa zemenes. Varbūt tāpēc te vienmēr mazliet smaržo pēc zemenēm?

Ik reizi, pat sniegotā ziemas dienā, Iršu dārzā var sajust īpašu siltumu. Piekalniņe vienmēr šķiet saules sasildīta un apmīļota. Turklāt meteorologi apgalvo, ka Dobeles un Tērvetes apkārtnē ir visvairāk saulaino dienu Latvijā. Varbūt tāpēc Iršu dārzs ir tik saules pielietis?

Te piesaulītē sēžot uz soliņa, klausoties upes nebeidzamajā čalošanā, ļoti gribētos saprast ūdeņu valodu, jo Tērvetei noteikti būtu daudz stāstāmā – kādreiz senenos laikos tā esot bijusi varena upe, kas savos ūdeņos nesusi kuģus.

Stāvajā upes krastā slejas nesen atjaunotais sešus metrus augstais Tērvetes skatu tornis, no kura skatam paveras teiksmaina ainava uz ieleju, gravām un pakalniem. Šis skats ir brīnišķīgs jebkurā gadalaikā – gan ieviedu, gan sarmas baltumā, gan rudens krāsu izšķērdībā, gan zilo vizbulīšu trauslajā maigumā.

Pāri čalojošajai Tērvetei ved tilts Sprīdītīm. Tālāk upes otrajā krastā stalts un cienīgs sardzē stāv Vecais priežu sils. Šajā dižsilā ar lazdu pamežu aug vecākās un garākās priedes Latvijā. Mežaudzē, kas aizņem ap 30 ha lielu teritoriju, daudzu priežu vecums tuvojas 300 gadiem, bet to augstums pārsniedz 40 metrus.

Tieši te, Veco priežu parka kraujas malā, Sprīdītīs spēkojas ar neveiklo milzi Lutausi.

Iršu dārzs ir aizliegts noslēpums, brīnišķa vieta... Iršu dārzā ir putni ar tik mirdzošām spalvām, ka apžilbst acis skatoties, un iršu dārzā ir tik lielas zemenes kā īkšķu gali.

Tērvete lepojas

- * Tērvete lepojas ar to, ka "Sprīdišos" rakstniece Anna Brigadere (1861–1933) pavadīja pēdējās 11 sava mūža vasaras. "Sprīdiši" ir vecas mājas ar interesantu vēsturi. Ēka celta 1840. gadā, savulaik tajā darbojušās ūdensdzirnavas, bijusi skola, dzīvojuši mežziņi, bet 1922. gadā māju kā balvu par 25 gadu darbību literatūrā uzdāvināja Annai Brigaderei. Tagad "Sprīdišos" ir rakstnieces memoriālais muzejs (tālrunis 26532691).
- * Šeit dzīvodama, viņa uzrakstīja daudzus nozīmīgus darbus, arī savas slavenākās lugas un atmiņu triloģiju "Dievs. Daba. Darbs", iedvesmu smeloties Tērvetes krāšņajā dabā. Tapat vien jau triloģijas galvenā varone Annele skraidīja basām kājām, tagad Annele, Sprīdītīs un Annas Brigaderes izdomātie pasaku tēli turpina dzīvot Tērvetes dabas parkā.
- * Grāmatizdevēja Jāņa Rapas dzimtais mājas "Ķipi" – grāmatnieku muzejs (tālrunis 29351141).

Ltauša pļava

- Viņš esot sācis ļaudīm spītēt, izlancis, izsmēlis šovasar visas upes un visus ezerus un tad atnācis te lielajā silā gulēt.
- Un ap pašu dienas vidu mēs dzirdam: viens nokrācas tā, ka viss mežs nolīgojas. Vai tu nedzirdēji?
- Un kā nāca, tā brakšķēja viss mežs. Mēs gribam paslēpties, bet ku' tu muksi! - Izbadējies kā vilks! Stirnas, zaķi, visi aizbēdza, putnus no zariem aplasījis.

Reiz tādu Ltausi satika Sprīdītis. Bet nu jau daudz kas mainījies, Ltausis pierimis, vairs nevienu nebiedē. Ltausis tagad pievērsies izklaides biznesam, viņa vārdā nu nosaukts jaunais Tērvetes dabas parka Atraksiju laukums – “Ltauša pļava”, kas izveidots agrākajā Rotaļu laukumā. Ltauša Atraksiju laukums piedāvā vēl nebijušas izklaides. Milža pasaulē viss ir liels, stabils un pamatīgs. Izveidota parka apmeklētāju iecienītā piknika vieta ar nojumi, soliēm, galdiem un kamīnu “Ltauša midzenis”, uzcelta plaša brīvdabas estrāde un iespaidīga guļbaļķu būve “Piedzīvojumu pils”. Gan Tērvetes simbolam Sprīdītim, gan lempīgajam milzīm tagad katram sava šķēršļu taka. Iepretim mazo bērnu rotaļu laukumam uzbūvēta vasaras kafejnīca ar terasi “Ltauša galds”.

Tepat blakus izveidots jauns un ērts zirgu izjādes laukums gan lielu, gan mazu apmeklētāju vizināšanai zirga mugurā.

Simts koka skulptūru

1967. un 1969. gadā Vējamātes negantie dēli atkal bija tikuši brīvībā un plosījās kā negudri. Viņi nežēloja arī skaistās, trijus gadu simtus piedzīvojušās Tērvetes priedes pie sanatorijas. Ko nu? Vai tādu bagātību postā laist vai krāsnī nokurināt? Lai lietderīgi izmantotu vērtīgos kokmateriālus, tika izgatavoti soliņi un vairāki tiltiņi. Viens no tiem bija lepna Lielmātes tilts, šobrīd atjaunots arī toreiz būvētais 100 metru garais Gulbju tilts.

Sešdesmito gadu beigās Raimonds Rožītis izgatavoja pirmo, pavisam vienkāršo Sprīdīti – bez sejas vaibstiem. To pamanīja kāds mākslinieks, kurš tolaik ārstējās Tērvetes sanatorijā, un izveidoja Sprīdītim seju. 1969. gadā mākslinieks koka skulptūras Krišjānis Kugra izveidoja un saulainajā Iršu dārzā novietoja Annas Brigaderes varoni Anneli ar draudzenītēm ogotājām, pēc pāris gadiem viņām pievienojās Ltausis, jauns Sprīdītis un Meža ķēniņš, kurš tur vientuļš sēdēja savā koka tronī, līdz

2003. gadā koka skulptūras Ritvars Kalniņš un Andris Donis uzmeistarēja ķēniņam galmu. Tagad Tērvetes dabas parks lepojas ar vairāk nekā 100 skulptūrām, ko darinājuši dažādi koka skulptūras meistari: Ritvars Kalniņš, Andris Donis, Normunds Stenkevičs, kā arī Rīgas Amatniecības skolas audzēkņi. Tagad tā ir īsta koka skulptūru brīvdabas izstāde!

Daļa oriģinālo Krišjāņa Kugras veidoto skulptūru ir atjaunotas, cenšoties saglabāt līdzīgu rokkrastu, bet katrs tēlnieks, protams, ienes kaut ko no savas pasaules uztveres.

Tērvetes parks mainās un attīstās, kļūstot arvien interesantāks. Līdztekus skulptūrām parkā skatāmi vēl neskaitāmi kokamatniecības izstrādājumi – norādes, namiņi, tiltiņi, kāpnes u. tml., kopskaitā pāri trijiem simtiem. Tērvetes darbnīcā top arī nojumes, galdi un soli, kas aizceļo uz citām skaistām un saņemtām vietām Latvijā.

Pasaku bānītis

Ak, kā nogurušas mazās kājiņas! – agrāk ne reti nācās dzirdēt mazuļu činkstēšanu. Bet kopš 2007. gada šādām runām vairs nav pamata, jo nu var sēsties Pasaku bānītī un izbraukt kādu līkumu pa Tērvetes parku.

Kas tad ir šis brīnišķīgais Pasaku bānītis?

Pasaku bānītis ir bezsliežu vilcieniņš, kas sastāv no lokomotīves un diviem vagoniņiem, kuros vienlaikus var vizināties 40 apmeklētāju.

Pasaku bānītis brauc pa savu, īpaši izveidotu un rūpīgi pārdomātu maršrutu: Informācijas centrs – Rūķīšu mežs – Pasaku meža vārti – Atraksiju laukums – Informācijas centrs. Apmeklētāji var vizināties ar bānīti, bet var arī jebkurā pieturā izkāpt un ceļu tālāk turpināt kājām. Pasaku bānītis ļauj īsākā

laika posmā aplūkot iecienītākās parka vietas – Pasaku mežu, Atraksiju laukumu un Rūķīšu mežu. Tas aizvzina līdz teiksmu un pasaku valstībai, skatienam paverot gleznainas gravas un pakalnus, mazā laimes meklētāja nīprā puikas Sprīdīša taciņas, kā arī atklājot unikālo – 300 gadu veco – priežu dižsilu. Ceļš, pa kuru brauc Pasaku bānītis, ir kā robeža starp divām neparastām valstībām. Kreisajā pusē atrodas darbīgo rūķīšu pasaule, savukārt labajā pusē plešas Pasaku mežs, kurā valda Meža ķēniņš.

Bānītis uzreiz visiem tā iepatīkās, ka jau pirmā darbības gada beigās tika atzīts par labāko tūrisma produktu Tūrisma attīstības valsts aģentūras organizētajā konkursā.

Tū! Tū! Lūdzu, sēdieties! Tūlīt sākam ceļojumu ar Pasaku bānīti!

Tērvete lepojas

- * Parka ziemeļu pusē atrodas dzejnieka Valda Grēviņa (1895–1968) dzimtās mājas “Baņi”. Viņa spalvai pieder tautā iemīļotās dziesmas vārdi no izrādes “Gesta Berlings”:
“Tur nebij ausmas, nebij rietu,
Bij tikai tas, ko saredz skats...”
- * Tērvetes sanatorijas ēka ar tēlnieka Kārļa Zemdegas veidotajiem ciļņiem uz ārsienas ir valsts nozīmes kultūras piemineklis. 1932. gadā, kad to uzcēla kā Sarkanā Krusta sanatoriju, tā skaitījās tam laikam ļoti moderna ārstniecības iestāde, taču šķiet, ka slimniekiem atspīrgt palīdzēja arī skaistā daba un spīrgtais priežu meža gaiss.
- * Tērvetes vēsturiskajā centrā saglabājusies Tērvetes–Kalnamuižas luterāņu baznīca, kas celta jau hercoga Jēkaba laikos. Pie baznīcas apskatāma 1906. gadā celtā grāfa Pālena kapliņa, kas ir iekļauta mākslas pieminekļu sarakstā.
- * Kapos pie Kalnamuižas baznīcas apglabāts izcilais latviešu veterinārārsts un mikrobiologs, Luija Pastēra sekotājs Kristaps Helmanis (1848–1892), parka izveidotājs Miķelis Kļaviņš (1907–1973). Kapsētā atdusas rakstnieces Annas Brigaderes tēvs.

Izzini mežu

Tikpat zinātkāri kā Sprīdītis ir mūsdienu bērni. Lai remdētu bērnu zinātkāri, lai iepazīstinātu jauno paaudzi ar norisēm mežā, izveidota vides izziņas programma "Izzini mežu", kas veido izpratni par meža daudzveidīgo nozīmi.

Bērnodārzu mazuļus visa gada garumā gaida tematiskajās vides radošajās darbnīcās Rūķu sētā, savukārt pamatskolu audzēkņi aicināti izzināt meža gudrības Zaļajā klasē, kur izveidota Koksnes jeb Zaļā zelta taka ar vizuāli krāšņiem informatīvajiem stendiem. Līdzās gleznainajai Māla kraujai iekārtota Koku taka, bet pašā kalnā – neliels purviņš, kur Purva takā var iepazīt šīs mitrās pasaules pārstāvjus. Kā augi pielāgojas dažādiem vides apstākļiem? Cik ūdens spēj uzsūkt sfagni? Kādas ir atšķirības starp purva un āra bērzu?

Koksnes (Zaļā zelta) takā bērni iepazīst kokus, jo katram ir savs raksturs, skaistums, vērtība. Vai mākam pazīt kokus pēc lapām, ziediem? Vai esam ievērojuši, ka mežā visi augi izvietojušies četros stāvos? Kurā stāvā priedes, kurā kadiķi, lazdas, papardes un zemenes? Koksnes takā bērni iepazīst meža apsaimniekošanas ciklu, novērtē mežsaimniecības nozīmi un koksnī kā atjaunojamu dabas resursu. No klases var pārcelties uz matemātikas stundu mežā. Lai izmērītu un izrēķinātu, cik vērtīgs ir mežs, lai izaudzētu mežu, bez matemātikas neiztikt!

Skolēnu grupām nesen atklāta vēl viena jauna taka. Tā ir Dzīvnieku taka, kurā bērni iepazīstas ar izplatītākajām dzīvnieku sugām Latvijas mežos, pēta dzīvnieku atstātās pēdas, veido organismu barības ķēdes, pazīst dzīvnieku balsis. No jaunā dzīvnieku novērošanas torņa labi saskatāmas stirnu, staltbriežu, mežacūku barotavas.

Sprīdītis: "Iešu mantu celt. Tur tālu, tālu lielajā silā malā, tur es pats, govīs ganīdams, esmu redzējis, kā tur nauda žāvējas."

Vasaras nometnes

Mūsdienās, kad tik daudz laika tiek pavadīts telpās, aktivitātes un pozitīvā pieredze dabā kalpo par pamatu veselīgam dzīvesveidam. Vasaras nometne aicina uz dabas un kultūrvēstures izziņu, āra dzīves prasmju un iemaņu apguvi, uz patstāvības un sadarbības attīstību. Tērvetes dabas parks ir piemērota vide gan nodarbībām, gan atpūtai. Pārgājienos un vides spēlēs tiek iepazītas meža, purva un upes ekosistēmas. Nometnes darbā bieži piedalās āra dzīves prasmju apguves centrs "Pelēkais vilks" un skauti, kuru uzdevumos nepieciešama komandu darbība, veiklība un attapība, lai orientētos apkārtnē un dažādās situācijās, uzceltu telti vai zaru būdu un iekurtu ugunsgrūdi. Šaušana ar loku un arbaletu liek justies kā viduslaiku mežā. Radošajās nodarbībās tiek izmantoti dažādi dabas materiāli, top īsti mākslas darbi – glezniņas, smaržīgi sienu spilveni, mūzikas instrumenti.

Nometnes dzīvi interesantāku padara sportiskās aktivitātes un ekskursijas, neparastas izjūtas sniedz nakts trase – dažādi uzdevumi, meža nakts skaņas, dziesmas pie ugunsgrūdiem.

Meža olimpiādes

Vasaras vidū, kad skolās klases ir tukšas un klusas, Tērvetē uz olimpiādi mežā ierodas skolotāji, kuriem veiksmīgāk un interesantāk izdevies novadīt mācību stundu meža izzināšanā. Kopā ar viņiem ir skolēni, kuri vislabāk izpildījuši Meža erudīcijas testu.

Meža olimpiādes fināls var sākties!

Teorētiskie jautājumi mijas ar praktisku darbošanos.

Jānovērtē mežs kā dabas sastāvdaļa, jāpamana ekoloģiski vērtīga meža pazīmes, jāpazīst, kāds izskatās mazais postītājs egļu astoņzobu mizgrauzis. Nepieciešamas iemaņas, lai noteiktu koku augstumu, apkārtmēru, aprēķinātu koksnes tilpumu. Jāmāk orientēties mežā un baudīt to kā atpūtas vidi, kā arī reklamēt dabas parku tūristiem.

Vienmēr radošu izdomu prasa kokapstrādes uzdevums. Jābūt zinošiem, attapīgiem ātro jautājumu un atbilžu kārtās. Protams, katru gadu jautājumi mainās, meža gudrību klāsts ir neizsmeļjams! Jā, nav nemaz tik viegli kļūt par uzvarētājiem, lai saņemtu balvu – dabas ekspedīciju uz Norvēģiju vai citu valsti.

Vides radošās darbnīcas

Meža rūķi aicina iepazīt kokus, stāsta, kas izaug no čiekuros paslēptajām mazajām sēkliņām. Bērni palīdz sašķirot egļu un priežu čiekurus.

Rūķu tētis iepazīstina ar senajiem darba rīkiem, māca zāgēt, strādāt ar āmuru un naglām. Tā top gadalaiku pulkstenis, vienkāršs mūzikas instruments no koka vai svečturītis.

Rūķotavā kopā ar Rūķu māmiņu jāatrod dažādas meža veltes, var smaržot un pataustīt noslēpumainos maisiņus un minēt, kas tajos paslēpts. Rūķi māca bērniem pagatavot veselīgās zāļu tējas.

Ciemojoties Rūķu sētās, bērni ir spēlējušies, strādājuši, daudz ko iemācījušies – laiks doties pie ugunsкура, omulīgā gaisotnē tiek baudīta tēja un kārumi. Ziemassvētku laikā jāpušķo eglīte ar burkāniem, kāpostiem un citiem cienastiem meža zvēriem, bet Lieldienās jāmeklē Zaķa paslēptās krāsainās olas.

Lienīte Sprīdītim: “Un tu neskriesi, nu! Viens pats uz tādu lielu silu! Vai ta' nezini, ko stāsta! Raganas tur esot un milži. Un sumpurņi un vilkači. Vēja māte un – un viss kas. VĒL briesmīgāks. Tu nomaldīsies. Mājās vairs netiksi. Vilkacis tevi sagrābs, aiznesīs.”

Nu, tik traki jau nav, kā Lienītei šķita, tomēr zinoša gīda pavadībā visu var ieraudzīt gluži citām acīm. Un drošāk arī, protams.

Tērvetes dabas parka darbinieki apmeklētājiem piedāvā neparasti plašu pasākumu programmu. Daudzi ik gadu dodas uz Tērveti modināt un midzināt Pasaciņu, svin Lieldienas, Līgo svētkus, Miķeļdienu, Ziemassvētkus, Zemgaļu svētkus, taču ar to vēl nav gana, ik gadu tiek piedāvātas arvien jaunas un jaunas iespējas, kā kopā ar ģimeni, bērniem un draugiem atpūsties Tērvetē. Rūķu sētā visa gada garumā saimnieko Rūķu saimes pārstāvji. Varbūt gribat parosīties kopā ar Rūķu tēti?

Nu, ko teiksiet par vakara pikniku pie Sila raganiņas?

Sila raganiņa saimnieko savā valstībā katru dienu, sākot ar 1. maiju un līdz pat 15. oktobrim, bet Valpurģu naktī 30. aprīlī te var izbaudīt īpaši noslēpumaino burvestību pilno gaisotni tumsas apņemtajā Raganu silā, kad pie ugunskuriem, lāpu un svecišu izgaismotajā mežā līdzās jautrajām raganiņām uz trakulībām mudinās allaž omulīgais Velliņš. Valpurģu naktī īpaši labi var izjust meža vilinošās smaržas un noslēpumainās skaņas.

Ja gribi atvest savus draugus uz dzimšanas, vārda dienas vai kādām citām svinībām un nosvinēt tās mežā ar Rūķu māmiņu vai Sila raganiņu, tad dod ziņu viņām! Vasarā parkā sastopami īsti rakstnieces Annas Brigaderes pasaku lugu varoņi: Sprīdītis vai Lutausis, Princese, Stkstulis ar kalponi. Iesakām skolēnu grupām izmantot iespēju apvienot veselīgu atpūtu ar izziņas procesu Meža mātes pavadībā. Ja jūs tas ir ieinteresējies, zvaniet uz Tērvetes tūrisma informācijas centru.

Varbūt gribat noorganizēt neparastu dzimšanas dienu bērnam kopā ar kādu no pasaku tēliem? Tērvetē tas ir iespējams. Kā būtu ar ballīti 40 metru augstajā Tērvetes skatu tornī? Tikai prātīgi gan!

Un ja nu ielānāt kāzu svinības Meža mātes valstībā? Jautājiet Rūķu māmiņai vai Sila raganiņai, viņām padomu labai dzīvei daudz sakrājies, arī jaunās līgavas un līgavaiņi šo to no viņām var mācīties.

Vai gribat ar velosipēdu izvizināties pa Tērvetes dabas parka taciņām? Tad ņemiet līdzī savus velosipēdus vai nomājiet tos Tērvetes informācijas centrā. Nosūtiet vēstuli vai atklātni ar Tērvetes dabas parka pastmarku! Lai arī citi atrod ceļu uz laimīgo pasaku zemi – Tērveti.

Kā Annas Brigaderes Annelei: “Acis bij pilnas no visa skatītā un smagas kā puķes no rīta rasas.”

Skaista bija Tērvetē pavadītā diena!

Īsta atpūta dabā - nāc!

Atpūtas un tūrisma centrs "Spāre"

"Dumbri", Ģibuļu pagasts, Talsu novads, LV-3298
Tālrunis 26669099

Atpūtas un tūrisma centrs "Ezernieki"

"Ezernieki", Indrānu pagasts, Lubānas novads, LV-4830
Tālruņi 26671421, 27840643, 26666090

Pokaiņu mežs

Senpokaiņi, Naudītes pagasts, Dobeles novads, LV-3724
Tālruņi 63729177, 63726212

Kalsnavas arborētums

Jaunkalsnava, Kalsnavas pagasts, Madonas novads, LV-4860
Tālruņi 64826568, 29233063, 27841099

Vijciema čiekurkalte

Mežmuiža, Vijciema pagasts, Valkas novads, LV-4733
Tālrunis 26478620

Tērvetes ūdenskrātuve

Tērvetes pagasts, Tērvetes novads, LV-3730
Tālrunis 26115333

www.mammadaba.lv

www.latvia.travel